

Att stärka det systematiska arbetet för att förebygga och hantera hat och hot mot förtroendevalda

Region Norrbottens deltagande i Sveriges Kommuner och Landstings utvecklingsprojekt år 2017

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
2. Nulägesanalys	3
2.1 Enkätundersökning	3
2.2 Medieanalys	4
2.3 Samtal med polismyndigheten	4
2.4 Samtal med gruppleddare	4
3. Utbildningsdag	4
4. Medial uppmärksamhet	5
5. Uppförandekod	5
6. Riktlinje och rutin för säkerhetsarbetet	6
7. Det fortsatta arbetet	6

1. Inledning

Regionfullmäktiges presidium beslutade i januari 2017 att Region Norrbotten skulle ansöka om att få delta i Sveriges Kommuner och Landstings (SKL) utvecklingsprojekt ”Att stärka det systematiska arbetet för att förebygga och hantera hat och hot mot förtroendevalda”.

Målet med deltagandet var att arbeta fram en riktlinje och ett strukturerat och brett förankrat arbetssätt för att förebygga och hantera hot och våld mot regionens förtroendevalda.

En projektgrupp tillsattes bestående av regionfullmäktiges presidium och två tjänstemän och arbetet påbörjades i maj 2018 när utvecklingsprojektet startade.

2. Nulägesanalys

Projektgruppen startade arbetet genom att skaffa sig en bild av hur situationen med hat, hot och våld mot regionens förtroendevalda såg ut för att identifiera vilka behov som fanns.

2.1 Enkätundersökning

En enkätundersökning genomfördes bland regionens förtroendevalda i juni 2017 för att få en bild av hur deras utsatthet ser ut. Cirka 160 förtroendevalda i regionfullmäktige, regionstyrelse, patientnämnd, fullmäktigeberedningar och revisionen fick enkäten och svarsfrekvensen blev cirka 60 procent.

Svaren visar att 23 procent av de svarande har blivit utsatta för hot och fem procent för våld, skadegörelse eller stöld. När det gäller hotfullt brev, e-post eller sms så uppger 27 procent av de svarande att de utsatts för det.

Hot/påhopp via sociala medier har 30 procent av de svarande angett att de utsatts för. Förövaren har i majoriteten av fallen varit en okänd person (58 procent vid en hotfull händelse och nästan 77 procent vid en våldsam händelse). Annan förtroendevald har angetts som förövaren i 19 procent av fallen med en hotfull händelse och i tolv procent vid en våldsam händelse.

Nästan 37 procent av de svarande har angett att de inte vet vart de ska vända sig för att få hjälp om de blivit utsatta. Majoriteten av de som svarat att de blivit utsatt för våld, skadegörelse, stöld hot eller trakasserier har heller inte polisanmält händelsen. Som orsak anges bland annat att det inte finns någon rutin om att det ska göras.

Resultatet från enkätundersökningen bekräftade att det finns ett behov av att arbeta systematiskt med att förebygga och hantera hat, hot och våldssituationer mot regionens förtroendevalda. Det visade även på behovet av antagna och välkända riktlinjer för vilket stöd som en förtroendevald kan få vid händelse av en hat-, hot- eller våldssituation.

2.2 Medieanalys

Region Norrbotten köper två gånger om året en medieanalys som syftar till att åskådliggöra regionens mediebild. Den baserar sig på lokalmedia och visar bland annat andelen positiv, negativ och neutral publicitet samt vilka frågor som har varit mest aktuella under analysperioden. Den medieanalys som gjordes under hösten 2016 visade att 77 procent av de analyserade artiklarna var positiva eller neutrala samt att när regionens politiker och tjänstemän har huvudutrymmet i artikeln så uppgår den negativa publiciteten till tio procent, jämfört med 23 procent som helhet. När privatpersoner har huvudutrymmet är dock majoriteten av artiklarna negativa mot regionen.

En slutsats som kan dras av resultatet är att mediabilden av Region Norrbotten inte domineras av negativ publicitet och att den negativa bilden minskar snarare än ökar när artikeln berör en förtroendevald.

2.3 Samtal med polismyndigheten

Region Norrbotten har ett gott samarbete med polismyndigheten. Det finns ett samverkansavtal tecknat med polisområdet, informationsutbyte kring hotbilder sker med polisens underrättelsetjänst och det finns en påbörjad samverkan med personskyddsgruppen.

Under nulägesanalysen togs kontakt med polismyndigheten för att stämma av den aktuella hotbilden mot regionens förtroendevalda. Ingenting framkom vid kontakterna som ändrade projektgruppens mål och inriktning med deltagandet i utvecklingsprojektet.

2.4 Samtal med gruppledare

För att informera om projektgruppens arbete, det som framkommit i genomförd enkätundersökning och för att få feedback till det fortsatta arbetet så bjöd projektgruppen in samtliga politiska partier som finns representerade i regionfullmäktige till en träff i slutet av juni 2017. Genom att tidigt involvera partierna och informera om det planerade arbetet fick projektgruppen både en bredare spridning av det pågående arbetet samt värdefull input till det fortsatta arbetet.

3. Utbildningsdag

I september 2017 genomfördes en heldagsutbildning riktad mot samtliga förtroendevalda i regionfullmäktige, regionstyrelse, patientnämnd, fullmäktiges beredningar och revisionen med temat hat och hot mot förtroendevalda.

Första halvan av dagen ägnades åt kunskapsuppbyggnad. Agneta Blom, docent och lektor i statskunskap vid Örebro universitet inledde med en informativ föreläsning anordnad via SKL. Därefter presenterades resultatet från den genomförda enkätundersökningen följt av information om regionens säkerhetsarbete och vilket stöd en utsatt förtroendevald kan få från regionens säkerhetsorganisation.

Andra halvan av dagen ägnades åt grupparbete där de förtroendevalda utifrån den information de tidigare och ett antal förutbestämda frågeställningar fick ge stöd, önskemål och feedback till projektgruppens fortsatta arbete.

Utbildningsdagen mottogs väl och det framkom bland annat önskemål om återkommande utbildningar i ämnet inför ny mandatperiod och för nyvalda förtroendevalda.

4. Medial uppmärksamhet

En synpunkt som framkom under projektgruppens arbete var vikten av att synliggöra problemet med att förtroendevalda utsätts för hat, hot och våld. Detta för att lyfta debatten kring vilka demokratiska konsekvenser som problemet kan medföra samt att få ett samtal kring hur mycket en förtroendevald ska behöva tåla.

Regionfullmäktiges ordförande skrev en debattartikel om ämnet som publicerades i Piteå-Tidningen den 18 augusti 2017 som fick spridning och diskuterades inte bara på tidningens hemsida utan även i sociala medier.

<http://www.pt.se/opinion/debatt/lite-far-du-val-tala-javla-politikerkarring-10605029.aspx>

Frågan och projektgruppens arbete uppmärksammades även av SVT nyheter/Norrbottnen i ett TV-inslag samt på webbsidan den 19 september.

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/norrbottnen/hoten-i-region-norrbottnen-okar>

5. Uppförandekod

I samband med att projektgruppen genomförde en enkätundersökning för att få en bild av förekomsten av hat, hot och våld mot regionens förtroendevalda ställdes frågan hur samtalsklimatet i regionfullmäktige upplevdes samt om de förtroendevalda känner olust eller drar sig för att gå upp i talarstolen på grund av hur de kan bli bemött. Majoriteten ansåg att samtalsklimatet var positivt eller neutralt men 44 procent angav att de ansåg det vara negativt och cirka 14 procent angav att de kände olust inför att gå upp i talarstolen.

En följdfråga på ovanstående var huruvida det fanns ett behov av en uppförandekod för de förtroendevalda i Region Norrbotten, vilket cirka 67 procent angav att det fanns.

Under utvecklingsprojektet har således en uppförandekod för regionfullmäktige utarbetats och den antogs av regionfullmäktige vid sammanträdet den 22-23 november 2017.

Syftet med uppförandekoden är att den ska vara ett hjälpmedel för att demokratins processer ska fungera och övergrepp och maktmissbruk undvikas. Uppförandekoden är ett levande dokument som ska diskuteras, formuleras

och omformuleras och målet är att varje förtroendevald ska känna ett ansvar för att kritiskt granska den och medverka till att förbättra den.

6. Riktlinje och rutin för säkerhetsarbetet

Av svaren i enkätundersökningen som genomfördes bland regionens förtroendevalda framkom att nästan 37 procent inte visste vem de skulle vända sig till för att få hjälp om de blivit utsatta. Resultatet visade också att majoriteten av de som blivit utsatta inte hade polisanmält händelsen. Detta är något som projektgruppen har tagit till sig och som omfattas av det förslag till riktlinje vid hot, våld och allvarliga trakasserier mot förtroendevalda som har utarbetats.

Syftet med riktlinjen är att det ska utgöra ett stöd och en vägledning för regionens förtroendevalda för att öka tryggheten vid utförandet av sina offentliga förtroendeuppdrag.

Region Norrbotten verkar genom dessa riktlinjer för att förtroendevalda, genom hot, våld eller allvarliga trakasserier inte ska kunna påverkas i sin roll som beslutsfattare. Uppdraget som förtroendevald ska kunna genomföras utan inskränkningar samt med en godtagbar känsla av trygghet och säkerhet.

Rutin vid hotfulla eller våldsamma situationer vid offentliga politiska sammanträden i Region Norrbotten ska också finnas för att förebygga liknande situationer.

Målet med riktlinjerna är att förtroendevalda som utsätts:

- Ska kunna utföra sitt uppdrag utan inskränkningar
- Ska känna godtagbar trygghet och säkerhet i sitt uppdrag
- Inte ska påverkas i sitt beslutsfattande

Riktlinjen är ännu inte antagen men ett utkast är framtaget som ska remissas bland de politiska partierna som finns representerade i regionfullmäktige innan det kommer upp till beslut i fullmäktige. Det föreliggande utkastet kan således komma att revideras.

7. Det fortsatta arbetet

Det arbete som påbörjats under utvecklingsprojektet kommer inte att avslutas eller avstanna i och med att projektet har tagit slut. Projektet var ett bra avstamp som gjorde att arbetet kunde fortskrida i snabb takt med värdefullt stöd från både SKL och övriga deltagande regioner.

Arbetet som bedrivits under projektets gång kommer nu att övergå till löpande verksamhet i den dagliga driften.

Frågan om hat, hot och våld mot förtroendevalda kommer att ingå i de kontinuerliga utbildningar som regionfullmäktige anordnar för regionens förtroendevalda genom hela mandatperioden samt inför varje ny mandatperiod.

Uppförandekoden för regionfullmäktige ska vara ett levande dokument som regelbundet ska diskuteras och revideras och regionfullmäktiges presidium har ansvaret för att debatten håller en god ton i överensstämmelse med den antagna koden. Samtliga förtroendevalda har dock ett gemensamt ansvar för att uppförandekoden respekteras och hålls levande.

Riktlinjen för hantering av hat och hot mot förtroendevalda ska efter antagande ingå som en del i den utbildning och information som samtliga nyvalda förtroendevalda får inför varje ny mandatperiod. Målet är att varje förtroendevald i Region Norrbotten ska veta vem de ska vända sig till för att få hjälp om de blivit utsatta, om inte direkt så genom att ha vetskap om var informationen går att finna.

Regionfullmäktiges presidium kommer att genomföra återkommande enkätundersökningar bland de förtroendevalda för att kunna följa hur situationen för regionens förtroendevalda utvecklas. Genom regelbundna enkätundersökningar kan ytterligare förebyggande åtgärder sättas in om behov uppkommer.

Ett samarbete med Norrbottens kommuner planeras för att med gemensamma krafter kunna arbeta förebyggande för samtliga förtroendevalda oavsett om de uppbär regionala eller kommunala förtroendeuppdrag. Inte sällan uppbär även förtroendevalda dubbla uppdrag, både i regionen och i en kommun, varför det är angeläget med ett samarbete och informationsutbyte för att både förebygga och hantera hat och hotfulla situationer.

Region Norrbotten 2017-12-21

Elisabeth Lindberg
Regionfullmäktiges ordförande

Margareta Henricsson
Regionfullmäktiges 1e vice ordf

Gustav Uusihannu
Regionfullmäktiges 2e vice ordf

Per Vågström
Säkerhetschef

Christina Kleemo
Kanslichef